

Szerencsét hoznak a szerecsenek!

Görög népmesék alakjairól

A görög nyelvben az *arapisz* szó alatt fekete vagy sötét bőrű embert – például négert, vagy arabot –, valamint hasonló külsejű emberforma démont, illetve kísértetet kell érteni. Mivel a szerecszen szó a magyar nyelvben ugyancsak jelenthet négert, arabot, mórt vagy izmaelitát, feltehetőleg ez felel meg leginkább a görög *arapisznak*.

A görög nyelvben olyan tulajdonságok társulnak a szóhoz, mint például a sötét, az erős, a kemény, a makacs, a félelmetes – s ezek a tulajdonságok bizonyos szólásokban és kifejezésekben is előfordulnak.

„Fekete mint a szerecszen” mondják például. A sötét bőrszín az ürügye „a szerecszen, ha csutakolod, a szapant csak pazarolod...” – közmondásnak, amely átvitt értelemben természetesen a hiábavaló igyekezetre utal. (A magyar sajtónyelvben sem ismeretlen a „szerecszenmosdatás” kifejezés: valaminek vagy valakinek a mentegetésére való hiábavaló kísérletek esetén szokták emlegetni.) Arapika thimoni – „Mérgező mint egy szerecszen”, állítják arról, aki nagyon dühös. Ellenben bóknak számít, ha valakire azt mondják *Ehi arapika matja* – „olyan szeme van, mint egy szerecszennek”, mert ez azt jelenti, hogy az illetőnek kedves fekete szembogara van.

A görög néphagyományban a szerecszen legtöbbször afféle házi démonként jelenik meg, s bár engedelmes szolgája urának, mindenképpen félelmetes, s rokonszenvesnek kevésbé mondható alak. Temérdek kincsel halmozzák el házigazdáikat, vagy akár alkalmi ismerőseiket is, akit viszont telhetetlennek, kapzsinak vagy akár túl kíváncsinak találnak, azt felfalják.

A három jó tanácsról szóló mesében például az idegen földön munkát vállaló főhősök közt azt a tanácsot kapja egykori gazdájától, hogy ne üsse bele az orrát olyasmibe, ami nem tartozik rá. Hazafelé menet találkozik egy szerecsennel, aki egy fán ülve a fa leveleire aranypénzeket ragasztgat. Főhősünk szó nélkül tovább megy, mire a szerecszen megállítja, s elárulja neki, hogy száz éve ő az első, aki nem kérdezt rá, hogy miért ragasztgatja az aranyakat, ezért aztán ő lesz az első, akit nem fal fel, s ráadásul nekiadja az összes aranypénzt.

A sárkányokhoz hasonlóan a szerecsenek közt is akadnak, akik egy kút vagy forrás mellett, esetleg a kút mélyén ütnek tanyát, s nem engedik, hogy a fehérszínű vizet merjen.

A szerecszen, mint házi démon figurájának kialakulásában valószínűleg keleti mesealakok játszottak szerepet, amelyek valószínűleg a Bizánci Birodalom idején kerültek a görög köztudatba. Abban a korban, amikor az arab és a görög kultúra sok elemmel gazdagította egymást.

A következő mesében a szerecszen szolga figurája mellett több, a görög népmesékből jól ismert mese-

alak – mint például a sárkányasszony, vagy a lámia – is szerepel.

Az aranyzöld sas

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy öregember a három leányával. Szegények voltak, mint a templom egere. Az öreg naphosszat salátának valót gyűjtögetett a hegyen, eladta a városban, s ebből éldegéltek. Egy napon meglátott egy jókora tő salátát, s nagy örömmel megragadta, hogy kihúzza a földből. Húzta, rángatta, mire kiugrott a földből egy hatalmas szerecszen, és rárivallt az öregre:

– Ej, öreg, miért téped a hajamat?!

Az öregember feltápázkodott, s mikor meglátta a fölébe tornyosuló szerecszen, megfagyott az ereiben a vér. Beletelt egy kis időbe, amíg összeszedte magát, s akkor nagy alázatosan megszólalt:

– Kedves Ali, nem állt szándékomban meghúzni a hajadat. Egy vadsalátát akartam kirántani a földből.

– Az a vadsaláta az én hajam volt – mérgelődött a szerecszen. – És mondd csak, minek neked az a saláta?

– Három leánykám van, s a saláták árából tartom el őket.

Akkor Ali egy marék aranyat nyomott a kezébe, s azt mondta neki:

– Hozd el az egyik leányodat, és gazdaggá teszek.

Az öreg furcsállta a dolgot, de nem szólt semmit. Bement a városba, és a szerecszenről kapott pénzből mindenfélét vásárolt. Késő este tért haza.

A lányok boldogan látták, hogy az apjuk felpakolva jön haza. Nyomban faggatni kezdték, hogy hol vette minderre a pénzt. A vacsora után aztán az öregember szép sorjában elmesélte, hogy látta meg a szerecszen, hogy tépte meg a haját, s végül, hogy mit kért tőle. Először a legnagyobb lányához fordult, s megkérdezte, akar-e a szerecszen felesége lenni. A lány tüstént keserves sírásra fakadt. Megkérdezte a középső lányt, de ő is elsrta magát. A legkisebb leány viszont nagy bátran előállt: „Én bizony elmegyek hozzá”.

Másnap reggel az öregember és a legkisebb leány útra kelt. A lány könnyes szemmel búcsúzott el a nővéreitől, mert azt hitte, nem látja őket többé viszont.

Ahogy odaértek arra a helyre, ahol az öregember a vadsalátát találta, az öreg meghúzkodta a bokrot, mire egy hang dübörgött fel a mélyből: „Ki az?”

– Én vagyok az, Ali. Elhoztam neked a lányomat.

Akkor nagy robajjal megnyílt a föld, s egy lépcső tűnt fel. Apa és leánya negyven lépcsőfokon ereszkedtek le. Odalent Ali fogadta őket:

– Ne félj, lányom, itt jó sorod lesz.

A szerecszen az öreg kezébe nyomott egy erszény pénzt, s útjára bocsátotta. A lány búcsúzáskor megígértette vele, hogy elküldi hozzá a nővéreit.

Teltek-múltak a hetek, s a lánynak csakugyan jó sora volt, csak estéknént történt vele valami különös. Minden áldott este megjelent a szerecsen, s megittatta egy varázstitaltal, amelytől a lány rögtön mély álomba merült. Egy napon eljöttek látogatóba a nővérei, és kérdegették, milyen itt az élete.

– Igazán nagyszerű itt minden – felelte –, csak azt nem tudom, hogy ki a férjem, mert minden este megittatnak valamivel, amitől álomba merülök.

Akkor a nővérei azt tanácsolták neki:

– Amikor odaadják az álomitalt, ne idd meg, hanem csurgasd egy szivacsra, s akkor nem alszol majd el.

Így is történt. Az esti italt titokban a szivacsra csepegtette, s aztán úgy tett, mintha elaludna, de valójában éberren figyelte mi történik körülötte.

Éjfél körül aztán látja, hogy egy aranyzöld színű sas lép a szobába, leveti tollruháját, s gyönyörű szép dalia lesz belőle. Az ifjú a nyakába akasztotta a kulcsait, s a leány mellé feküdt az ágyba.

Amint az aranyzöld sas elszenderedett, a leány óvatosan leakasztotta a kulcsokat a nyakából, s elindult felderíteni a palotát. Sorban nyitogatta a szobákat, s látta, hogy az egyikben mosnak, a másikban vasalnak, a harmadikban varrnak. Kérdegette a szolgálókat, mi végre ez a nagy készülődés. „Az aranyzöldsas menyegzőjére” volt mindenütt a válasz.

A lány gondosan visszazárt minden szobát, s visszabújt az ágyba. Amikor vissza akarta akasztani a kulcsokat az ifjú nyakába, az felriadt és haragra gerjedt.

– Hej, Ali, Ali – förmedt a szerecsenre –, a lány, akit hoztál, nem hozzám való.

Erre Ali fogta, és kidobta a leányt a sötét éjszakába. Marió (mert így hívták szegénykét) szívet tépően zokogott magában. Az Aranyzöld sasnak erre megesett rajta a szíve, odament hozzá, és azt mondta:

– Gyere, adok egy csókot és egy jó tanácsot. Aztán átnyújtott a lánynak egy kis csupor mézet:

– Menj és keresd meg az anyámat. A háza erkélyén ül és fon. Kend be mézzel a fonalát, mire így fog szólni: „Édes legyen annak az élete, aki megédesítette a fonalat”. Erre te megszólalsz: „Én voltam az”. Akkor fel fog hívni magához, de csak akkor menj fel, ha megesküszik az aranyzöld sasra, hogy nem fog felfalni téged.

Marió nekivágott megkeresni az aranyzöld sas anyját. Ment, mendegélt s egyszer csak megpillantott egy sárkányasszonyt, amint az erkélyen ül és selyemszálat fon. Marió elrejtőzött az erkély alatt, s titokban bekenete mézzel a lelógó selyemfonalat. Ahogy aztán az édes fonál a sárkányasszony szájához ért, felkiáltott:

– Édes legyen annak az élete, aki megédesítette a fonalamat!

– Én voltam az – pattant elő Marió a rejtkehelyéről.

– Gyere csak fel, ne félj, nem eszlek meg!

– Előbb esküdj meg, hogy nem falsz fel! Akkor a sárkányasszony rákezde: – Esküszöm a szőlőskertjemre, a szántóföldeimre, a házaimra, nem eszlek meg!

– Nem, nem – tiltakozott Marió –, esküdj az aranyzöld sasra, akkor felmegyek!

A sárkányasszony kénytelen kellenen megesküdött az aranyzöld sasra, hogy nem eszi meg a lányt.

Másnap a sárkányasszony vadászni indult, s meghagyta Mariónak, hogy mire hazaérkezik, ami ki volt söpörve, ne legyen kisöpörve, máskülönben megeszi a lányt.

Marió tehetetlenül sírdogált, mert nem tudta, mi tegyen, hogy ami ki volt söpörve, ne legyen kisöpörve. Arra járt déltájban az aranyzöld sas, és megkérdezte:

– Miért sírsz, Marió?

– Te is jó helyre küldél engem – panaszkodott a lány. – Anyád azt mondta, hogy ami ki volt söpörve, ne legyen kisöpörve, máskülönben fel fog falni engem.

– Gyere, adok egy csókot és egy jó tanácsot. Söpörd ki szépen az egész házat, s gyűjtsd középbe a szemetet! Beletúrsz az egyik oldalról, beletúrsz a másikról és kész. Ami ki volt söpörve, nincs kisöpörve. Ha pedig az anyám kérdezi, hogy ki tanácsolta ezt neked, feleld azt, hogy „magamtól tudtam, magam csináltam”!

Este hazaér a sárkányasszony, látja, hogy ami ki volt söpörve, nincs kisöpörve.

– Vagy varázsló vagy, vagy varázslónak leánya, vagy az aranyzöld sas adott neked tanácsot.

– Nem vagyok sem varázsló, sem varázslónak leánya, s az aranyzöld sas sem adott tanácsot. Magamtól tudtam, magam csináltam.

Másnap a sárkányasszony a lány kezébe nyomta a madarakat, amelyeket az előző napi vadásatról hozott.

– Mire hazajövök, ami megfőtt, ne legyen megfőve, mert különben megeszlek!

Marió sírdogált, mert nem tudta, hogy mit tegyen. Arra járt déltájban az aranyzöld sas, és megkérdezte:

– Miért sírsz, Marió?

– Te is jó helyre küldél engem – panaszkodott a lány. – Anyád azt mondta, hogy ami megfőtt, ne legyen megfőve, különben fel fog falni engem.

– Gyere, adok egy csókot és egy jó tanácsot. Tisztítsd meg a madarakat, s a felét főzd meg. Amikor készen van, tedd hozzá a többi!

Így is tett Marió.

Hazaérkezett a sárkányasszony, és látta, hogy ami megfőtt, az nincs megfőve.

– Vagy varázsló vagy, vagy varázslónak leánya, vagy az aranyzöld sas adott neked tanácsot.

– Nem vagyok sem varázsló, sem varázslónak leánya, s az aranyzöld sas sem adott tanácsot. Magamtól tudtam, magam csináltam.

Másnap a sárkányasszony negyven párnahuzatot adott neki, hogy mossa ki, vasalja ki, és tölts meg tollpellyel őket.

Marió tehetetlenül sírdogált, mert nem tudta, hogy mit tegyen. Arra járt déltájban az aranyzöld sas, és megkérdezte:

– Miért sírsz, Marió?

– Te is jó helyre küldél engem – panaszkodott a lány. – Anyád azt mondta, hogy mossam, ki vasaljam ki és tölts meg ezt a negyven párnahuzatot, de se vizet, se szappant, se tollpelyhet nem adott hozzá.

– Gyere, adok egy csókot és egy jó tanácsot. Indulj el errefelé az úton, s találj ott e forrást, ott kimosod

és megszáritod a párnákat. Aztán kiáltsd el magad: „Erdők, mezők madarai, gyertek ide és rázzátok meg a tollatokat, mert az aranyzöld sas házasodni készül!” Erre odasereglenek a madarak, s neked nincs más dolgod, mint összegyűjteni a lehullatott tollpelyheket, s megtölteni velük a párnákat.

Este hazaérkezett a sárkányasszony, és látta, hogy a lány mindennel elkészült.

– Vagy varázsló vagy, vagy varázslónak leánya, vagy az aranyzöld sas adott neked tanácsot.

– Nem vagyok sem varázsló, sem varázslónak leánya, s az aranyzöld sas sem adott tanácsot. Magamtól tudtam, magam csináltam.

Másnap így szól a sárkányasszony:

– Elmész a nővéremhez, s elhozod tőle a hangszereket és a nagydobokat, mert az aranyzöld sas házasodni készül. Ha nem hozod el, megeszlek.

Marió tehetetlenül sírdogált, mert nem tudta, hogyan mit tegyen. Arra járt déltájban az aranyzöld sas, és megkérdezte:

– Miért sírsz, Marió?

Marió mindent elmesélt, mire az aranyzöld sas a következőket tanácsolta neki:

– Indulj el ezen az úton, és amikor már jó messze jársz, találsz egy kis sáros forrást. Hajolj le és igyál a vízből, s mondd azt: „Milyen jóízű víz! Még sohasem ittam ilyet!"; Aztán találsz egy kukacos almafát. Szakíts le egy almát, edd meg, és dicsérd meg. „Milyen finom alma! Még sohasem ettem ilyet!” Ha továbbmész, tüskés bokrok állják majd utadat. Szólj nekik: „Csipkerózsák, gránátalmák, bocsássatok át!”, s ők átengednek. Ezután egy házhoz érsz, s a ház előtt látsz egy kutyát, amelyik szénát eszik, s egy szamarat, amelyik csontot. Add a samárnak a szénát és a kutyának a csontot. A házban találsz egy lépcsőt, amely évek óta nem volt lesöpörve. Töröld le a kötényeddel. Aztán meglátod az ajtót. Kopogj be, s a nagynéném, a lámia fog ajtót nyitni. Ha megkérdezi, mit akarsz, mondd meg, hogy a nővére küldött a hangszerekért és a nagydobokért, mert az aranyzöld sas házasodni készül! Erre ő bemegy a szobába, de nem ám azért, hogy előkeresse a hangszereket, hanem hogy megélesítse a fogait. Ezalatt te akaszd le a hangszereket az ajtó mögül, s gyorsan indulj hazafelé. A lámia nagy mérgesen ráparancsol a lépcsőfokokra, hogy gáncsoljanak el, de ők azt felelik: „Hogy is gáncsolnánk el, mikor ő törölggett le minket, míg te évek óta ránk sem néztél!”. Aztán a kutyát és a szamarat fogja szólítani, hogy tépje nek szét, de ők azt fogják mondani: „Hogy is tépjenek szét, mikor ő végre a nekünk való ennyivalót adta élénk, amit te éveken át fordítva adtál nekünk!”. Akkor a tüskebokrokat kéri, hogy mérgezzenek meg, de ők így felelnek: „Hogy is mérgeznénk meg, amikor ő kedvesen csipkerózsának és gránátalmának nevezett minket, amit te sohasem tettél!”. Erre az almához fordul, hogy zúdítsa a fejedre az almákat, de az almafa azt fogja válaszolni: „Hogy is zúdítanék a fejére almákat, mikor ő megdicsérte az almáimat, amit te sohasem tettél!”. Végül a forrást kérleli, hogy öntse ki a vizét, és fojtson meg téged, de a forrás tiltakozni fog:

„Hogy is fojtánám meg, mikor ő ivott a vízből és megdicsérte!”. Így aztán baj nélkül haza fogsz jutni s odaadod anyámnak a hangszereket.

Marió estére meg is érkezett a hangszerekkel. Amikor a sárkányasszony meglátta, felkiáltott:

– Vagy varázsló vagy, vagy varázslónak leánya, vagy az aranyzöld sas adott neked tanácsot.

– Nem vagyok sem varázsló, sem varázslónak leánya, s az aranyzöld sas sem adott tanácsot. Magamtól tudtam, magam csináltam.

Másnapra tűzték ki az aranyzöld sas menyegzőjét egy sárkánylánnyal. Volt nagy sürgés-forgás mindennütt. Megjött a sárkánylány, meg is eskették az aranyzöld sassal.

Este, mielőtt aludni tértek volna, a sárkányasszony egy-egy gyertyát ragasztott Marió minden ujjára, s meggyújtotta őket, hogy bevilágítsák az ifjú pár szobáját. Megfenyegette Mariót, hogy meg se nyikkanjon, ha rácsepeg a forró viasz, mert ha egy hangot is hall, bejön és felfalja.

Marió csak állt, állt, s összeszorította a fogát, amikor csepegni kezdett a viasz.

Akkor az aranyzöld sas azt mondta a sárkánylánynak, hogy tartsa egy kicsit ő a gyertyákat, aztán majd Marió felváltja. A sárkánylány szót fogadott és feltette az ujjaira a gyertyákat, de amint az első csepp forró viasz a kezére hullott, felsikoltott fájdalmában.

Több se kellett a sárkányasszonynak. Abban a hitben, hogy Marió sikoltott, berontott a szobába és felfalta a sárkánylányt. A fia erre úgy tett, mintha sajnálná: „Jaj, anyám, mit tettél, felfaltad a feleségemet!” síráncozott színleg. A sárkányasszony ezt már nem tudta elviselni és megpukkadt mérgében. Az aranyzöld sas pedig feleségül vette Mariót, és aztán boldogan éltek, amíg meg nem haltak...

*

Az ókori mítoszok hőszai bátrak, erősek és becsületesek voltak. Az újabb kori népmesék főszereplői közt is akadnak ilyenek, de előfordul az is, hogy a főhős se nem okos, se nem ügyes, se nem szorgalmas – tehát egy teljesen hétköznapi ember. A következő mese főszereplője egyetlen jótettnek köszönheti, hogy nem lesz a szerencsen vacsorája, és mesés kincsekhez jut. Sok szenvedésen megy át, de végeredményben nagy szerencséséjét annak köszönheti, hogy a megfelelő pillanatban egy szerencsenel találkozott!

A csicseriborsós ember

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy nagyon lusta ember. Egy nap, ahogy ballagott az úton, észrevett a földön egy szem csicseriborsót. Lehajolt érte és az orrába dugta, hogy el ne vesszítse.

Este, amikor lefeküdt aludni, azon morfondírozott, hogy elülteti a csicseriborsóját, abból majd kinő egy bokor, amely újabb ötven szem csicseriborsót fog teremni. A következő évben elülteti ezt az ötven szemet, s ezeknek ezer szem csicseriborsó lesz a termése. Az

ezer szemből ezer bokor csicseriborsó hajt ki, s annak két-három nyolcokás edényre való termése lesz. Azok ismét elülteti, és így tovább... és így tovább...

Amikor már millió és millió tárolóedénynél tartott, egyszer csak a fejére csapott: „És ugyan hová teszem azt a sok edényt? Megyek és megbeszélem a királlyal, hogy építtessen nekem raktárat.

Másnap fel is kerekedett, elment a palotába, odaállt a király elejibe, és előadta, hogy neki ennyi meg ennyi raktárra lesz szüksége a tengernyi csicseriborsójához. A király csak hallgatta, hallgatta, s közben az járt az eszében: „Nohát, hiszen ez az ember még nálam is gazdagabb! Itt tartom a palotában, s ha megtetszik, nekiadom a lányomat!”

Így is tett. Ott marasztalta estére, együtt vacsoráztott vele, s aztán mikor elérkezett a lefekvés ideje, titokban megparancsolta a szolgálknak, hogy a vendégnek rongyos ágyneművel ágyazzanak, hogy próbára tegyék. „Ha csakugyan gazdag családból való, nem tud majd a rongyos ágyneműben aludni”, okoskodott a király, s meghagyta a szolgálknak, hogy egész éjjel figyeljék, mit csinál a vendég.

A csicseriborsós ember lefeküdt a rongyos ágyneműbe, de néhány perc múlva eltüsszentette magát, s kiesett az orrából a csicseriborsója. Nosza, nekiállt keresgélni, hol lehet. Kereste, kutatta, turkált a rongyok között, hogy meglelje, de mindhiába. Mire megtalálta, már pitymallott. Megkönnyebbült sóhajjal visszadugta az orrába a borsót, s végre elaludt.

Jön reggel a király, faggatja a szolgálkat, hogyan aludt a vendég.

– Egész éjjel csak hánykolódott – tudatták vele a szolgálak.

– Bizonyára nemes családból származik – nyugtázta elégedetten a király

Aznap estére azt parancsolta a szolgálknak, hogy a legfinomabb ágyneművel ágyazzanak a vendégnek, s egész éjjel figyeljék, mit csinál.

Így is történt. Lenvászon lepedőt, selyempaplant, selyemvánkost adtak a vendégnek. Amikor eljött a lefekvés ideje, a csicseriborsós ember megint eltüsszentette magát, s újfent kipottyant az orrából a csicseriborsó. Szerencsére nyomban meg is lelte, visszadugta az orrába, s szinte rögtön mély álomba merült, hiszen előző éjjel le sem hunyta a szemét.

Reggel a szolgálak jelentik a királynak, hogy a vendég egész éjjel édesen aludt a finom ágyneműben. „Nemes családból származik” szögezte le a király, s még aznap felajánlotta a csicseriborsós embernek, hogy hozzáadja a lányát. Egykettőre megegyeztek, s nemsókára megtartották a lakodalmat.

Telt-múlt az idő, s egy nap a király megkérdezte a csicseriborsós embert, hogy miért nem látogatja meg a szüleit, miért nem mutatja meg a feleségének a szülőházát, a birtokait. Szegény csicseriborsós zavarba jött a kérdésre, de mivel nem akarta elárulni magát, kiadta hát az utasítást, hogy csomagoljanak, mert másnap indulnak haza.

Hajnalban lóra szállt a csapat: a csicseriborsós ember, a királylány, meg a királyi testőrség tizenkét vité-

ze. A csicseriborsós ember találmára elindult egy úton, s a többiek követték. Napokon át mentek, men-degéltek. A többiek egyre-másra kérdezték, hogy sok van-e még hátra, s ő mindig azzal bízta őket, hogy már közelednek.

Egyszer aztán leszállt a lováról, és úgy tett, mint aki szükségét végezni indul a bozótba.

– Ti csak menjetek előre, majd utólérlek benneteket.

A csapat továbbállt, a csicseriborsós ember pedig leereszkedett egy ösvényen, s kisvártatva egy kúthoz ért. Már-már azon járt az esze, hogy beleöli magát a kútba, s szomorúan felsóhajtott:

– Jaj nekem! Jaj!

Ebben a pillanatban egy szerecsen ugrik ki a kútból és azt kérdi tőle:

– Mit akarsz tőlem, miért szólítottál?

– Ugyan hagyjál engem, dehogyis szólítottalak.

– Tessék, árulj el, mit is mondtál!

– Azt mondtam „Jaj nekem! Jaj!”.

– No ugye. Az én nevem éppenséggel Jaj.

– Rendben van, elhiszem, de most már hagyj magamra, mert éppen a kútba akartam ölni magam.

– És miért akarsz a kútba ölni magad?

Akkor a csicseriborsós ember elmesélte az egész históriát töviről-hegyire.

– Ej, te ember, kár lenne vízbe fojtani magad. Mondok én neked valamit. Van nekem egy szépen berendezett kastélyom, olyan, hogy egy király is megirigyelné. Ha akarsz, odaadom a kulcsát, s te odaviheted a feleségedet. Ottmaradhattok tizenkét teljes esztendőig, meglesz mindenetek, amit csak akartok. Tizenkét év múlva viszont eljövök egy este, s mondok neked tizenkét szót, hogy magyarázd meg, mit jelentenek. Ha megfejtet a jelentésüket, örökre a tiéd marad a kastély. Ha nem tudsz megfelelni a kérdésekre, akkor megöllek. Ha beleegyezel, máris odaadom a kulcsot.

– Még kérded? Az sem érdekelne, ha már holnap eljőnnél, csak ne maradjak ilyen szegényben.

A szerecsen átnyújtotta a kastély kulcsát, a csicseriborsós ember meg sietett megkeresni a lovát, s utólérni a többieket. Nagy kő esett le a szívről, hogy lesz hová vinni a feleségét, amiatt meg egyelőre nem izgatta magát, mi lesz tizenkét év múlva. Odavezette hát a csapatot a szerecsen kastélyához. Tátva maradt a szájuk, mikor megpillantották! A csicseriborsós ember büszkén járt-kelt a kastély termeiben, s ha valami rossz érzése támadt, azzal nyugtatgatta magát, hogy jó az Isten, s ha egyszer már megsegítette, megsegíti majd tán akkor is, amikor a szerecsen visszatér.

A király testőrsége néhány nap múlva hazatért s örömmel újságolták az uralkodónak, hogy a vejének micsoda pompás kastélya van. A király meg a királyné nem győztek hálát adni a sorsnak, hogy ilyen jó férjet fogott ki a leányuk.

Telt-múlt az idő, s a házaspár boldogan élt a kastélyban. Tizenegy esztendő múlva azonban a csicseriborsós ember kedélye egyre búskomorabbá vált. „Eltelt tizenegy esztendő, s talán a tizenkettedik nem fog eltelni? – sóhajtozott naphosszat.

Szegény asszony látván a férje mogorvaságát, maga is egyre csak sorvadozott. Hiába próbálta megtudni, miért kesereg az ura, hiába győzködte, hogy benne megbízhat, az mindig csak azt felelte, hogy nincs neki semmi baja. Lassan már semmihez nem volt kedve: nem evett, nem beszélt, nem is aludt.

Eltelt az utolsó esztendő, elérkezett a végzetes nap. Éppen vacsorához ültek, amikor kopogtattak az ajtón. A szolgák ajtót nyitottak, s egy rongyos öregembert vezettek a terembe. A háziak helytel kínálták az asztalnál, de az öreg nem akarta elfogadni, mondván rongyosan, piszkosan nem illik asztalhoz ülni. De a csicscriborsós ember megfogta a kezét, s szelíd erőszakkal leültette maguk közé. Vacsora után a csicscriborsós ember megparancsolta a szolgáknak, hogy a legjobb ágyat készítsék elő az öregnek. Az öregnek azonban nem akaródzott ágyba feküdni, s kérte, hogy hadd aludjon az udvaron egy csomó illatos szőlőlevélen, ahogy ő szokta. A gazda beleegyezett, s az öreg nem sokkal később nyugovóra tért az udvaron, de előbb meghagyta a háziaknak, hogy ne törődjenek vele, ha az éjjel különös hangokat hallanak az udvarról.

Éjféltajt megszólalt egy hang az ajtóban:

– Jannisz! Jannisz! (Így hívták igazából a csicscriborsós embert.)

– Tessék! – felelt csicscriborsós ember.

– Mi az „egy”?

– Egy az isten.

– Hé, Jannisz, mondd csak, kitől tudod ezt? És a „kettő”, az micsoda?

– Két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a három?

– Három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Jannisz, megölsz engem! Mi a négy?

– Négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi az öt?

– Öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a hat?

– Hat csillaga van a Fiastyúknak, Öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Tönkretesz, Jannisz. Mi a hét?

– Hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a nyolc?

– Nyolckarú a polip, hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négy-

csecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a kilenc?

– Kilenc hónapra születik a gyermek, nyolckarú a polip, hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– A veszemre törsz, Jannisz! Mi a tíz?

– Tízecsű a koca, kilenc hónapra születik a gyermek, nyolckarú a polip, hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a tizenegy?

– Tizenegy hónapra születik a csikó, tízecsű a koca, kilenc hónapra születik a gyermek, nyolckarú a polip, hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Mi a tizenkettő?

– Tizenkét hónapból áll az év, tizenegy hónapra születik a csikó, tízecsű a koca, kilenc hónapra születik a gyermek, nyolckarú a polip, hét szűz ropja a táncot, hat csillaga van a Fiastyúknak, öt ujj van a kézen, négycsecsű a tehén, három lába van a vasháromlábának, két szarva van az ökörnek, egy az isten.

– Végem van, Jannisz! Most mi lesz velem?!...

– Válg sziklává, amelynek egyik fele arany, másik fele ezüst.

Ebben a pillanatban a szerencsen sziklává vált, amelynek egyik fele arany, másik fele ezüst volt. Az öregember pedig csendben elment, reggel már nem találták a kastély udvarán. Ez az öregember pedig nem más volt, mint maga Krisztus. A kastély pedig minden kincsével Janniszé lett, s többé nem volt mitől félnie. Boldogan élt a feleségével, amíg meg nem halt.

*

Nem tudom, ki hogy van vele, de én azt a tanulságot vontam le a fenti történetekből, hogy a szerencsenek végül is mindenkire szerencsét hoztak, úgyhogy egy cseppet sem kell félni tőlük. A magam részéről én is sok szerencsét kívánok minden kedves olvasómnak!

Nagyné Szabó Antigóné

Megjelent

a **KAOPENEIO**
című folyóiratban